

การปฏิรูประบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย
เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน :
กรณีศึกษา การสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานฝ่ายปกครอง

Reformation of Thailand's Criminal Inquiry System,
in order to promote justice to the people :
Case study of Criminal Inquired by Administrative officials

รัฐวิช จิตสุจริตวงศ์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการปฏิรูประบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน โดยมุ่งเน้นไปที่การสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานฝ่ายปกครอง โดยการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครอง และนำไปทดสอบ เพื่อให้ได้รูปแบบที่จะนำไปใช้แก้ไขปัญหา ระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยต่อไป โดยวิธีเก็บ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย ตำรับกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย และรูปแบบการสอบสวนคดีอาญาในต่างประเทศ

ระยะที่ 2 แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 : สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระบบการสอบสวนคดีอาญาโดยตรง ขั้นตอนที่ 2 : พัฒนาตัวแบบ (Model) ทางเลือก ขั้นตอนที่ 3 : สนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) บุคคลในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม และขั้นตอนที่ 4 : ข้อเสนอเชิงพัฒนาและปฏิรูป

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอรูปแบบการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครองที่เหมาะสมกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย ซึ่งจะอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้กับประชาชนได้ ให้พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาความผิด ที่พนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้รับผิดชอบ กฎหมายนั้นเป็นการเฉพาะทั้งหมด ให้พนักงานอัยการมีอำนาจควบคุมตรวจสอบการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน และกรณีเป็นคดีสำคัญหรือเป็นคดีที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้บริหารสูงสุดในการบริหารราชการแผ่นดินของจังหวัด เป็นผู้รับคำร้องขอและมีอำนาจสั่งให้คดีนั้นทำการสอบสวนแบบกลุ่มสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

คำสำคัญ : การสอบสวนคดีอาญา, พนักงานสอบสวน, พนักงานฝ่ายปกครอง, กระบวนการยุติธรรม, การตรวจสอบถ่วงดุล

Abstract

This research aims to reform the Criminal Inquiry system of Thailand, in order to enhance justice to the people. The research will focus on Criminal Inquiry under the Power of Administrative officials by studying in order to develop the model of Criminal Inquiry under the Power of Administrative officials and examine, in only to obtain the model that can be used to solve the problem of Thailand's Criminal Inquiry System by collecting and analyzing the data have been separated to 2 phases as follows

Phase 1 Conduct qualitative research by collecting data from books, researches, law and other related documents both national and international, as well as the data from the internet in issues concerning the system of Criminal Inquiry of Thailand and how the system of Criminal Inquiry in foreign countries work.

Phase 2 divided into 4 stages. Stage 1: conduct In Depth Interview on experts and specialists, officers who work directly in in Criminal Inquiry System. Stage 2: develop an alternative model. Stage 3: organize focus group with people in relevance career. and Stage 4: submit the proposal for development and reformation.

From this research, the researcher (author) suggests a proper solution to solve problems concerning criminal inquiry system in Thailand.

Which is allowing the administrative officials authorities to investigate criminal offenses which the administrative officials are responsible for. Allow public prosecutor the power to inquire unilaterally and in important cases or cases where citizens request justice. The governor as the chief executive officer in the administration of the province will be

the one who receive petitions and will be responsible in giving the order to inquire as interdisciplinary team. Which will be consisting of inquiry officials, public prosecutors, and specialists.

Key words : Criminal Inquiry, Inquiry Officials, Administrative Officials, justice Process, Balance Check

บทนำ

สภาพปัญหาความยุติธรรมในสังคมไทย ประเทศไทยนั้นเกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมานานแล้ว โดยสาเหตุหลักเกิดจากโครงสร้างทางสังคม

การกระทำของคนในสังคม และกลุ่มอำนาจทางสังคม เช่น ผู้เกี่ยวข้องกักกฎหมายมีการเลือกปฏิบัติทำให้เกิดความยุติธรรมสองมาตรฐาน และผู้ที่ขาดความรู้และมีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงการจัดการในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ภาครัฐยังไม่มีกระบวนการสืบสวนสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีผู้บริสุทธิ์ถูกควบคุมตัวในเรือนจำ และบางกรณีมีอำนาจทางการเมืองหรืออิทธิพลแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย

จากผลสำรวจความคิดเห็น (Poll) หลายสำนักประชาชนส่วนใหญ่มองว่า กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมไทย

ปัจจุบันการสอบสวนคดีอาญาส่วนใหญ่ถูกผูกขาดอยู่กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นับตั้งแต่แยกออกจากกระทรวงมหาดไทย แม้ว่ากฎหมายพยายามออกแบบกลไกต่างๆ ได้แก่ การร่วมสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานอัยการ รวมทั้ง

การจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อสร้างระบบการตรวจสอบและถ่วงดุล แต่ระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยก็ยังไม่สามารถอำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

นอกเหนือจากเรื่องการตรวจสอบและถ่วงดุล ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การขาดทางเลือกในการริเริ่มคดี โดยคดีอาญาส่วนใหญ่จะต้องผ่านช่องทางพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น ทำให้ขาดการดุลและคานอำนาจสอบสวนในระหว่างหน่วยงานสอบสวนชั้นต้น ทำให้นักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพลสามารถวิ่งเต้นหรือควบคุมแนวทางการดำเนินคดีฝ่ายตำรวจเพียงหน่วยงานเดียวได้โดยง่าย รวมถึงความผิดตามพระราชบัญญัติต่างๆ เช่น ป่าไม้ ศุลกากร อุตสาหกรรม ควบคุมอาคาร เป็นต้น ทั้งที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติต่างๆ นั้น มีความชำนาญในกฎหมายต่างๆ ของตนยิ่งกว่าพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจมาก แต่ไม่สามารถดำเนินการสอบสวนได้ (น้ำแท้ มีบุญสร้าง, 2560)

ปัจจุบันหน่วยงานที่มีอำนาจดำเนินคดีอาญาและทำการสอบสวนความผิดที่ตนมีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินั้นๆ นอกจากพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้มีอำนาจสอบสวนเป็นการทั่วไป มีเพียงไม่กี่หน่วยงานเท่านั้น ได้แก่ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม

ยาเสพติด (ป.ป.ส.) หรือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นต้น อีกทั้งพนักงานฝ่ายปกครองยังออกกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ.2554 จำกัดอำนาจสอบสวนของตนเองไว้เพียง 16 ประเภท ทั้งที่มีกฎหมายซึ่งมีโทษทางอาญาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการหรือร่วมรักษาการอีกมากกว่า 50 ฉบับ ทำให้ระบบการสอบสวนส่วนใหญ่ถูกผูกขาดอยู่กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

แนวคิดการปฏิรูประบบการสอบสวนคดีอาญาจึงถูกพูดถึงมาโดยตลอด แต่ยังไม่เคยทำได้สำเร็จ ทั้งที่ในต่างประเทศมีตัวแบบของระบบการสอบสวนคดีอาญามากมาย หลายประเทศการสอบสวนอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานอัยการ บางประเทศให้หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบรักษาการตามกฎหมายนั้นๆ สามารถทำการสอบสวนความผิดที่มีโทษทางอาญาได้เอง

ตั้งแต่ประเทศไทยปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำมาใช้แทนกฎหมายตราสามดวง ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีมาตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถในสมัยอยุธยา เนื่องจากประเทศไทยเสียเอกราชทางศาลต่างประเทศเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมและกฎหมายของประเทศไทยป่าเถื่อน ไม่เป็นธรรม เมื่อมีปัญหาหรือคดีเกิดขึ้นจึงไม่ยอมขึ้นศาลไทย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2451 มีประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ประเทศอังกฤษจึงยอมให้คนในบังคับที่เข้ามาในประเทศไทยขึ้นกับศาลไทย ประเทศไทยจึงได้รับเอกราชทางศาลกลับคืนมา นอกจากการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญาแล้ว การประกาศใช้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 ในปี พ.ศ. 2478 ที่กำหนดให้ศาลและเจ้าพนักงานทั้งหลายผู้ดำเนินคดีอาญาตลอดราชอาณาจักร ต้องปฏิบัติตาม

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีความเป็นสากลและทันสมัยในขณะนั้นจึงถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ต่างประเทศยอมรับกระบวนการยุติธรรมของไทย แต่จนปัจจุบันกว่า 80 ปีผ่านไปประเทศไทยไม่เคยปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมครั้งใหญ่อีกเลย ทำได้แค่ปรับแก้ปัญหาเป็นจุดๆ เท่านั้น (ลิขิต ธีรเวคิน, 2554)

ภายหลังการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ภารกิจสำคัญอันหนึ่งของ คสช. ก็คือ ทำให้เกิดการปฏิรูปครั้งใหญ่ขึ้นในประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาอันเป็น ต้นตอความขัดแย้งที่สะสมยาวนาน การปฏิรูปตำรวจก็เป็นหนึ่งในหลายๆ ด้านที่จะต้องปฏิรูปขนานใหญ่เช่นนี้ ปัญหาความยุติธรรมในสังคมไทยที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน จึงต้องมีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมครั้งใหญ่ขึ้น โดยเฉพาะระบบการสอบสวน การปฏิรูประบบการสอบสวนจึงมีความสำคัญ เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และสามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง ตลอดจนทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมของไทยให้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ง. (2) ดังกล่าว เห็นได้อย่างชัดเจนว่า รัฐธรรมนูญต้องการให้มีการปฏิรูประบบการสอบสวนคดีอาญาใน 2 ประการสำคัญ คือ (1) การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ และ (2) การมีกลไกที่จะสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา

ดังนั้น การทำให้ระบบการสอบสวนคดีอาญามีความเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซง และมีกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุล จึงควรให้หน่วยงาน

ที่ำหน้าทีพนักงานสอบสว่น ซึ่งอาจเป็นหน่วยงนที่เก็วข้องกับกระบวนกรยุดิธรรมทงอญ หรือหน่วยงนที่มีอำนจหน้าทีรักษกรทมพระรชบัญญัติซึ่งมีโทษทงอญต่งต่ง ซึ่งมีความเช็วชญและชำนญในกฎหมยนั้นๆ เช้ามามีบทบาทในฐนษพนักงานสอบสว่น โดยเฉพะพนักงานฝ่ยปกครองซึ่งประมวลกฏหมยวิธีพิจารณคตอญกำหนดให้เป็นพนักงานสอบสว่นอยู่แล้ว เช้ามำทำหน้าทีตรวจสอบและถ่วงดุลกรสอบสว่นคตอญของพนักงานสอบสว่นตำรวจและพนักงานอัยกรอื่กด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

กรวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมยในการปฏิรูประบบกรสอบสว่นคตอญของไทยเพื่ออำนจความเป็นธรรมให้กับประชาชน โดยมุ่งเน้นไปที่กรสอบสว่นคตอญโดยพนักงานฝ่ยปกครอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการศึกษ ดั่งนี้

- (1) เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับระบบกรสอบสว่นคตอญของไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบกรสอบสว่นคตอญในต่งประเทศ
- (3) เพื่อพัฒนารูปแบบกรสอบสว่นคตอญของพนักงานฝ่ยปกครอง และนำปททดสอบ เพื่อให้ได้รูปแบบที่จะนำไปใช้แก้ไขปัญหาระบบกรสอบสว่นคตอญของไทยต่งไป
- (4) เพื่อเสนอแนะรูปแบบกรสอบสว่นคตอญของพนักงานฝ่ยปกครองที่เหมาะสมกับระบบกรสอบสว่นคตอญของไทย

ผลการวิจัย

โดยวิธีเก็บ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออก เป็น 2 ระยะ ดั่งนี้

ระยะที่ 1

ศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย ต้วบทกฎหมาย ตำรววารสาร บทความที่เก็วข้องทั้งในประเทศและต่งประเทศ รวมถึงข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในประเด็นที่เก็วกับปัญหาระบบกรสอบสว่นคตอญของไทย และรูปแบบกรสอบสว่นคตอญในต่งประเทศ

จากการศึกษาปัญหาระบบกรสอบสว่นคตอญของไทยพบว่า ประมวลกฏหมยวิธีพิจารณคตอญ ซึ่งเป็นกฎหมยหลักของกระบวนกรยุดิธรรมกำหนดให้กรสอบสว่นคตอญเป็นหน้าทีของพนักงานฝ่ยปกครองและตำรวจ โดยกำหนดให้ในส่วนภูมิภาค (1) พนักงานฝ่ยปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ (2) ปลัดอำเอ และ (3) ขำรชกรตำรวจชั้นนายร้อย ตำรวจหรือเทียบเท่าขึ้นไป เป็นพนักงานสอบสว่น ส่วนพนักงานอัยกรให้มีอำนจฟ้องคตอญเป็นหลัก ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวตั้งแต่ประมวลกฏหมยวิธีพิจารณคตอญฉบับแรก ในปี พ.ศ. 2481 ก็ไม่เคยมีการแก้ไขจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ในระยะเริ่มต้นใช้ประมวลกฏหมยวิธีพิจารณคตอญ ทรพวมทตไทยได้มอบหมยให้พนักงานฝ่ยปกครองเป็นผู้ทำกรสอบสว่น โดยให้ตำรวจมีหน้าทีจับกุมปรบปรมเพียงอย่างเดียว แต่นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2481 มีสับเปลี่ยนอำนจหน้าทีในการสอบสว่นคตอญระหว่างพนักงานฝ่ยปกครองกับตำรวจมาโดยตลอด จนกระทั่งทรพวมทตไทยได้มีการแก้ไขอำนจกรสอบสว่นใหม่ โดยข้อบงคตที่ 1/2509 ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2509 ให้พนักงานฝ่ยปกครองและตำรวจใช้อำนจในการสอบสว่นคตอญร่วมกัน โดยให้ตำรวจมีอำนจในการสอบสว่นคตอญท่วไป และให้พนักงานฝ่ยปกครองได้แก่ ผู้วำรชกรจังหวดและนายอำเอ แล้วแต่กรณี เช้าร่วมสอบสว่นได้บงกรณี

จนกระทั่ง พ.ศ. 2547 กรมตำรวจได้มีพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2541 แยกออกจากกระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การใช้อำนาจสอบสวนคดีอาญาร่วมกันระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจในส่วนภูมิภาค จึงเกิดความขัดแย้งกันระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองกับตำรวจมาโดยตลอด โดยเฉพาะการที่ตำรวจปฏิเสธการเข้าควบคุมการสอบสวนของพนักงานฝ่ายปกครอง (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2549, น. 6-7)

เหตุผลในการโอนการสอบสวนไปมาระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจนั้น มักจะอ้างว่าเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้มากขึ้นแต่ก็ไม่ได้ผลตามที่คาดหมายไว้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการแย่งชิงอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา เพื่อที่ตนจะได้มีอำนาจ มากกว่าที่กล่าวอ้างว่าเพื่อความเป็นธรรมแก่ประชาชน

ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองกับตำรวจที่เกิดขึ้นมาโดยตลอดนี้ ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อระบบการสอบสวนคดีอาญา ทำให้ระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยในปัจจุบันเรียกว่าถูกผูกขาดโดยตำรวจอย่างเบ็ดเสร็จ เพราะการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครองถูกจำกัดไว้เพียงกฎหมาย 16 ประเภท และการเข้าควบคุมการสอบสวนในคดีอาญาโดยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี ปัจจุบันก็ไม่สามารถใช้อำนาจได้ในทางปฏิบัติ เพราะสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนตำรวจปฏิเสธการเข้าควบคุมการสอบสวน

การให้อำนาจพนักงานอัยการในการควบคุมตรวจสอบการสอบสวนคดีอาญา แม้ว่าจะมีความพยายามให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทในการถ่วงดุลและเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนคดีอาญาให้

มากขึ้น เช่นเดียวกับในต่างประเทศ แต่กฎหมายหลักอย่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังคงให้อำนาจพนักงานอัยการสอบสวนในคดีอาญาทั่วไปได้ รวมทั้งการสอบสวนโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบกฎหมาย โดยเฉพาะก็ยังไม่เป็นรูปธรรมและกฎหมายยังไม่เปิดกว้างให้สามารถทำการสอบสวนคดีความผิดที่มีโทษทางอาญาได้เอง

จึงเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนตำรวจ นอกจากความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ยังมีกฎหมายที่กำหนดโทษทางอาญาอีกมากกว่า 400 ฉบับ จึงส่งผลกระทบต่อหน้าที่หลักของตำรวจ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม รวมทั้งปัญหาการผูกขาดอำนาจการสอบสวนคดีอาญา ไม่มีระบบการตรวจสอบถ่วงดุล และความไม่เป็นอิสระ เนื่องจากถูกแทรกแซง จากผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอิทธิพล จึงก่อให้เกิดปัญหาในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมของไทย เป็นเหตุทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและศรัทธา

ส่วนการศึกษาบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาและกระบวนการสอบสวนของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เยอรมนี ฝรั่งเศส และสกอตแลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศถึงความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสอบสวน ระบบการสอบสวนของทั้ง 7 ประเทศนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) ระบบงานสอบสวนที่รับผิดชอบโดยหน่วยงานตำรวจ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย และ (2) ระบบงานสอบสวนที่รับผิดชอบโดยหน่วยงานอัยการ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส และสกอตแลนด์ (พรรณชญาศิริวรรณบุศย์, นันท์รพีช ไชยอัศวพงศ์ และวิชชุตา

อิสราเอล, 2559. น. 12-27) จากการศึกษาในรูปแบบ การสอบสวนในต่างประเทศสรุปได้ว่า โดยส่วนใหญ่ ระบบการสอบสวนคดีอาญาจะให้อยู่ในความรับผิดชอบ ขององค์กรอัยการ ซึ่งในประเทศที่ระบบงานสอบสวน รับผิดชอบโดยหน่วยงานตำรวจ ก็มีกลไกให้พนักงาน อัยการเข้ามาตรวจสอบหรือกำกับดูแลการสอบสวนของ พนักงานสอบสวนตำรวจได้ ไม่ว่าจะในฐานะเป็นหัวหน้า พนักงานสอบสวนหรือเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับ รับผิดชอบ หรือเป็นผู้ควบคุมการสอบสวน ที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่า การที่ให้พนักงานอัยการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการสอบสวนก็เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการ ดำเนินคดีอาญา ทั้งการรวบรวมพยานหลักฐานและ การตั้งข้อหา และการสร้างระบบการตรวจสอบถ่วงดุล ป้องกันการผูกขาดอำนาจสอบสวนโดยพนักงาน สอบสวนคนเดียวหรือองค์กรเดียว รวมทั้งเพื่อเป็น หลักประกันความเป็นธรรมและการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพให้แก่ประชาชน ดังนั้น การสอบสวนคดีอาญาที่ อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรอัยการนี้ จึงอาจกล่าว ได้ว่าเป็น “การสอบสวนที่เป็นสากล” ก็ว่าได้ (น้ำแท้ มีบุญสร้าง, 2554. น. 97)

อนึ่ง นอกจากตำรวจและพนักงานอัยการ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และฝรั่งเศส ยังให้ เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ มีอำนาจสอบสวนการกระทำความผิดกฎหมาย เมื่อมี ความผิดเกิดขึ้นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของตนรับผิดชอบ ซึ่งเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะนี้จะมี อำนาจในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของ ตนตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น (น้ำแท้ มีบุญสร้าง, 2560. น. 106)

จากการศึกษาปัญหาของระบบการสอบสวนคดี อาญาของไทย และรูปแบบการสอบสวนคดีอาญาใน ต่างประเทศ ทำให้ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ ประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อระบบ การสอบสวนคดีอาญา คือ (1) การสอบสวนต้องมีความ

เป็นอิสระปราศจากการถูกแทรกแซง และ (2) ต้องมี กลไกในการตรวจสอบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

ระยะที่ 2

แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งได้ดำเนินการวิจัย ในระยะที่ 1 โดยการศึกษาปัญหากระบวนการสอบสวนคดี อาญาของไทยและระบบการสอบสวนคดีอาญาใน ต่างประเทศแล้ว ทำให้สามารถเห็นภาพหลักในเชิง โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ซึ่งสามารถกำหนดเป็น ประเด็นในการพิจารณาพัฒนาตัวแบบ ได้ 3 ประเด็น คือ

- 1) ปัญหากระบวนการสอบสวนคดีอาญา
- 2) บทบาทของพนักงานฝ่ายปกครองในระบบ การสอบสวนคดีอาญา
- 3) รูปแบบของพนักงานฝ่ายปกครองในระบบ การสอบสวนคดีอาญา

ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 5 ประเด็นคำถาม ได้แก่

- 1) ปัญหากระบวนการสอบสวนคดีอาญาคืออะไร
- 2) พนักงานฝ่ายปกครองควรมีบทบาทและ อำนาจหน้าที่ในระบบการสอบสวนคดีอาญา หรือไม่ อย่างไร
- 3) รูปแบบการสอบสวนคดีอาญา (ของพนักงาน ฝ่ายปกครอง) รูปแบบใดที่จะอำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้กับประชาชนได้ และเป็นที่ยอมรับ ของทุกฝ่าย

- 4) รูปแบบตามข้อ 3 ก่อให้เกิดความเป็นอิสระ ไม่ถูกแทรกแซงอย่างไร
- 5) รูปแบบตามข้อ 3 ก่อให้เกิดกลไกการตรวจสอบ และถ่วงดุลอย่างไร

โดยนำประเด็นคำถามไปสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ทรงคุณวุฒิและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในระบบการสอบสวนคดีอาญาโดยตรง ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมการปกครอง และสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งได้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ทรงคุณวุฒิในระบบการสอบสวนคดีอาญาโดยตรง หน่วยงานละ 1 คน จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมการปกครอง และสำนักงานอัยการสูงสุด รวม 4 คน และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในระบบการสอบสวนคดีอาญาโดยตรง หน่วยงานละ 1 คน จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมการปกครอง และสำนักงานอัยการสูงสุด รวม 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน

ขั้นตอนที่ 2 : พัฒนาตัวแบบ (Model) ทางเลือก

สรุป การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview)

1) ปัญหาในระบบการสอบสวนคดีอาญาคืออะไร

โดยภาพรวมทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่า ปัญหาในระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย คือ การสอบสวนขาดความเป็นอิสระ ทำให้เกิดการแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอิทธิพลได้ และการสอบสวนคดีอาญามีลักษณะผู้ขาดโดยพนักงานสอบสวนคนเดียวหรือหน่วยงานเดียว จึงไม่มีกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงทำให้การสอบสวนเกิดความไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เห็นเพิ่มเติมว่า กลไก

การตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวนคดีอาญา ในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ระบบการสอบสวนคดีอาญาในปัจจุบันไม่เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย

ส่วนปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกรมการปกครองและสำนักงานอัยการสูงสุด เห็นว่า เกิดจากข้อจำกัดของกฎหมาย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสำนักงานอัยการสูงสุดและกรมสอบสวนคดีพิเศษ เห็นว่าพนักงานฝ่ายปกครองขาดประสบการณ์ในการสอบสวน ทำให้ขาดความมั่นใจ ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เห็นว่า พนักงานฝ่ายปกครองยังไม่มีความพร้อมเพียงพอที่จะทำการสอบสวน

2) พนักงานฝ่ายปกครองควรมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในระบบการสอบสวนคดีอาญาหรือไม่ อย่างไร

โดยภาพรวมทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่า พนักงานฝ่ายปกครองควรมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในระบบการสอบสวนคดีอาญา โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติท่านหนึ่งเห็นว่า ควรแยกหน่วยงานที่ทำหน้าที่จับกุมกับการสอบสวน โดยให้พนักงานฝ่ายปกครองทำหน้าที่ในการจับกุมหรือการสอบสวนเบื้องต้น ส่วนการสอบสวนให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่สอบสวนโดยเฉพาะทำการสอบสวน ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (อีกท่านหนึ่ง) กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมการปกครอง และสำนักงานอัยการสูงสุด เห็นว่า พนักงานฝ่ายปกครองควรทำการสอบสวนความผิดตามกฎหมายที่พนักงานฝ่ายปกครองรับผิดชอบ เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกรมสอบสวนคดีพิเศษท่านหนึ่ง เห็นว่า พนักงานฝ่ายปกครองควรมีอำนาจเข้าไปทำการสอบสวนหรือร่วมสอบสวนในคดีที่กระทบกับความเดือดร้อนของประชาชน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสำนักงานอัยการสูงสุดท่านหนึ่ง เห็นว่า พนักงาน

ฝ่ายปกครองควรมีอำนาจเข้าไปทำการสอบสวนได้ทุกคดีที่ตนเองมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายหรือได้ทำสืบสวนจับกุม โดยให้อยู่ในความควบคุมของพนักงานอัยการ

ส่วนบทบาทในการสอบสวนคดีสำคัญหรือคดีที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรมผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกรมสอบสวนคดีพิเศษและกรมการปกครอง เห็นว่า พนักงานฝ่ายปกครองในฐานะที่มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน มีความจำเป็นที่จะต้องใช้อำนาจสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

3) รูปแบบการสอบสวนคดีอาญา (ของพนักงานฝ่ายปกครอง) รูปแบบใดที่จะอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้ และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ท่านหนึ่งเห็นว่า พนักงานฝ่ายปกครองควรทำการสอบสวนตามกฎหมายที่ให้อำนาจสอบสวน คือ กฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554 (กฎหมาย 16 ฉบับ) ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อีกท่านหนึ่งเห็นว่า พนักงานฝ่ายปกครองควรทำหน้าที่เฉพาะการจับกุมหรือการสอบสวนเบื้องต้น ส่วนการสอบสวนให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่ทำหน้าที่สอบสวนโดยเฉพาะ เป็นผู้ทำการสอบสวน เพื่อสร้างระบบถ่วงดุลระหว่างผู้จับกุมกับพนักงานสอบสวน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมการปกครอง และสำนักงานอัยการสูงสุด เห็นว่า พนักงานฝ่ายปกครองควรทำการสอบสวนความผิดตามกฎหมายที่พนักงานฝ่ายปกครองรับผิดชอบทั้งหมด เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกรมสอบสวนคดีพิเศษท่านหนึ่ง เห็นว่า

พนักงานฝ่ายปกครองควรมีอำนาจเข้าไปทำการสอบสวนหรือร่วมสอบสวนในคดีที่กระทบกับความเดือดร้อนของประชาชนด้วย โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ เสนอให้พนักงานฝ่ายปกครองใช้รูปแบบการสอบสวนแบบที่กรมสอบสวนคดีพิเศษใช้ โดยการสอบสวนแบบกลุ่ม เพื่อให้มีพนักงานสอบสวนมากกว่าหนึ่งคน โดยพนักงานสอบสวนจะมาจากหน่วยงานเดียวกันหรือมีที่ปรึกษามาจากต่างหน่วยงานก็ได้ และควรให้มีพนักงานอัยการเข้ามาเป็นที่ปรึกษาร่วมด้วย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกรมการปกครอง เห็นว่า พนักงานฝ่ายปกครอง ควรมีอำนาจในการสอบสวนในคดีสำคัญหรือคดีที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรม ในฐานะที่มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน แต่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย การสอบสวนคดีสำคัญหรือคดีที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรม จึงควรเป็นการสอบสวนแบบกลุ่มสหวิชาชีพ ร่วมกันทั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองและตำรวจ รวมทั้งพนักงานอัยการและผู้เชี่ยวชาญกฎหมายเฉพาะด้าน เพื่อป้องกันการแทรกแซงและมีระบบตรวจสอบถ่วงดุล เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นธรรมให้กับประชาชน

โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกรมการปกครองท่านหนึ่งและจากกรมสอบสวนคดีพิเศษท่านหนึ่ง เสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการควบคุมการสอบสวน ในฐานะหัวหน้าพนักงานสอบสวนและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองไปร่วมทำการสอบสวน ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกรมการปกครองอีกท่านหนึ่ง เห็นว่า ควรให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนหน่วยงานเจ้าของคดีเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าไปร่วมทำการสอบสวน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสำนักงานอัยการสูงสุด เห็นว่า การสอบสวนไม่ว่าจะสอบสวนโดยพนักงาน

สอบสวนฝ่ายใดหรือหน่วยงานใด ควรให้อยู่ในความควบคุมของพนักงานอัยการ โดยในคดีที่มีการร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรมและคดีที่มีโทษสูง ควรให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจในการเข้าไปตรวจสอบร่วมสอบสวน หรือควบคุมการสอบสวนได้ เพื่อให้มีระบบการตรวจสอบถ่วงดุล ซึ่งสอดคล้องกับระบบการสอบสวนที่เป็นสากล

สรุปเป็นต้นแบบ (Model)

จากสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ทรงคุณวุฒิและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในระบบการสอบสวนคดีอาญาโดยตรง ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมการปกครอง และสำนักงานอัยการสูงสุด สามารถรวบรวมปัญหา ข้อเสนอ และข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับและนำมาพัฒนาเป็นต้นแบบ (Model) ได้จำนวน 3 แบบ ดังนี้

1) พนักงานฝ่ายปกครองไม่ต้องทำการสอบสวน การสอบสวนให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบงานสอบสวนโดยเฉพาะ

พนักงานฝ่ายปกครองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติ ซึ่งมีโทษทางอาญาต่างๆ ให้มีอำนาจในการสืบสวนจับกุมเท่านั้น ส่วนการสอบสวนให้เป็นหน้าที่ขององค์กรที่ใช้อำนาจในการสอบสวนโดยเฉพาะ

2) พนักงานฝ่ายปกครองทำการสอบสวนคดีที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง ส่วนคดีสำคัญหรือที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรมให้ทำสอบสวนแบบกลุ่ม

พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติซึ่งมีโทษทางอาญาต่างๆ ทำการสอบสวนคดีที่ตนเองมีอำนาจหน้าที่โดยตรง กล่าวคือ รับผิดชอบสอบสวนความผิดตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนั้นๆ รักษาการหรือร่วมรักษาการ

ส่วนกรณีเป็นคดีสำคัญหรือคดีที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรม ให้ทำสอบสวนแบบกลุ่ม โดยมีพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ และ/หรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติซึ่งมีโทษทางอาญานั้นๆ หรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง เช่น ด้านนิติวิทยาศาสตร์ ด้านการเงิน เป็นต้น ร่วมกันสอบสวน โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

3) พนักงานฝ่ายปกครองทำการสอบสวนคดีที่ได้ทำการจับกุม โดยมีพนักงานอัยการทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ร่วมสอบสวน หรือควบคุมการสอบสวน

พนักงานฝ่ายปกครองตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติซึ่งมีโทษทางอาญาต่างๆ ทำการสอบสวนคดีที่ได้ทำการจับกุม แต่ให้มีพนักงานอัยการทำหน้าที่กำกับดูแลการสอบสวน โดยการกำหนดประเภทคดีว่า คดีระดับใดพนักงานอัยการควรเข้ามาเป็นที่ปรึกษา ร่วมสอบสวน หรือควบคุมการสอบสวน

ขั้นตอนที่ 3 : สนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group)

โดยการนำต้นแบบ (Model) ทั้ง 3 รูปแบบไปทดสอบโดยการสนทนาแบบกลุ่มบุคคลในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เช่น ผู้พิพากษา ทนายความ นักการเมือง นักวิชาการ นักสื่อสารมวลชน และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น

โดยได้ทำการสนทนาแบบกลุ่มทั้งสิ้น 4 ครั้ง ดังนี้

1) วันที่ 4 มกราคม 2561 ได้สนทนาแบบกลุ่มกับบุคคลในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมจำนวน 4 คน ได้แก่ นักสื่อสารมวลชน จำนวน 2 คน และนักวิชาการ จำนวน 2 คน

2) วันที่ 10 มกราคม 2561 ได้สนทนาแบบกลุ่มกับบุคคลในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

นักวิชาการท่านหนึ่ง ไม่เชื่อว่า การตั้งองค์กรอิสระด้านการสอบสวน จะทำให้พนักงานสอบสวนมีความเชี่ยวชาญในกฎหมายมากกว่าเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหรือปฏิบัติงานตามกฎหมายนั้นๆ โดยเฉพาะได้ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน และทะเบียนราษฎร พนักงานฝ่ายปกครองจะเป็นผู้ปฏิบัติและบังคับการตามกฎหมาย ตั้งแต่เป็นผู้รับคำร้อง ตรวจสอบคุณสมบัติ เป็นนายทะเบียนผู้อนุมัติ/อนุญาต สรรวจ จัดทำสถิติ จนกระทั่งตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินคดี ฉะนั้น พนักงานฝ่ายปกครองย่อมเป็นผู้ที่จะรู้ซึ่งในตัวบทกฎหมายดังกล่าวมากที่สุด

3) หากเป็นคดีเล็กน้อย ควรมีช่องทางให้เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจทำการสอบสวนหรือดำเนินคดีไปได้เลย เพื่อจะได้ไม่ทำให้เกิดความล่าช้า

ตัวแบบที่ 2 พนักงานฝ่ายปกครองทำการสอบสวนคดีที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง ส่วนคดีสำคัญหรือที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรมให้ทำสอบสวนแบบกลุ่ม คือ ตัวแบบที่มีผู้เห็นด้วยอันดับที่ 2 โดยบุคคลในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ที่เห็นด้วยกับตัวแบบที่ 2 มีจำนวน 7 คน แบ่งออกเป็นนักการเมือง จำนวน 2 คน นักวิชาการ จำนวน 2 คน ทนายความ จำนวน 2 คน และผู้พิพากษา จำนวน 1 คน

เห็นด้วย

1) พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองควรสอบสวนคดีที่ไม่ใช่อาชญากรรมโดยตรง และเป็นคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองโดยตรง อันได้แก่ คดีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการหรือร่วมรักษาการ

และผู้เห็นด้วยกับตัวแบบที่ 2 นี้ ทุกท่านมีความเห็นว่า หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติซึ่งมีโทษทางอาญาต่างๆ ควรทำการสอบสวนคดีที่ตนเองมีอำนาจหน้าที่โดยตรง เนื่องจาก

เห็นตรงกันว่า ผู้ที่รับผิดชอบกฎหมายนั้นๆ โดยตรงย่อมมีความเชี่ยวชาญในกฎหมายนั้นๆ ดีที่สุด

โดยนักวิชาการท่านหนึ่ง เห็นเพิ่มเติมว่า ความผิดที่เกิดในกรุงเทพมหานครที่เป็นกฎหมายในอำนาจหน้าที่โดยตรงของพนักงานฝ่ายปกครอง ควรให้พนักงานฝ่ายปกครอง ส่วนกลาง โดยสำนักงานการสอบสวนและนิติกร กรมการปกครอง มีอำนาจทำการสอบสวนได้ เนื่องจากเป็นกฎหมายในอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานฝ่ายปกครองย่อมมีความเชี่ยวชาญกฎหมายมากกว่าพนักงานสอบสวนตำรวจ

และมีนักการเมืองท่านหนึ่ง เห็นเพิ่มเติมอีกว่า ควรให้คดีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้ทำการสอบสวน แต่พนักงานฝ่ายปกครองได้ใช้อำนาจในการจับกุม เช่น ยาเสพติด ค้ามนุษย์ ฯลฯ ก็ควรให้พนักงานฝ่ายปกครองได้เข้าร่วมในการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี

2) กลไกการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนกรณีเป็นคดีสำคัญหรือเป็นคดีที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรม ผู้ที่เห็นด้วยกับตัวแบบที่ 2 และผู้เห็นด้วยกับตัวแบบอื่นหลายท่าน เห็นว่า เป็นกลไกที่สำคัญและควรมีในกระบวนการยุติธรรมของไทย

แต่การเข้าควบคุมการสอบสวนของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. 2523 จะไม่เป็นที่ยอมรับจากฝ่ายตำรวจ จึงควรให้ทำการสอบสวนแบบกลุ่ม

นักวิชาการท่านหนึ่ง และทนายความท่านหนึ่ง เห็นพ้องกันว่า คดีสำคัญ อย่างเช่น คดีที่ประชาชนหรือสื่อมวลชนให้ความสนใจ หรือเป็นคดีที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรม แม้ว่าจะเป็คดีที่เล็กน้อย แต่เป็นคดีที่ประชาชนไม่ได้รับการสอบสวนอย่างเป็นธรรม ก็ควร

ทำการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่มาจากหลายฝ่าย เพื่อให้ตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน และเป็นหลักประกันความโปร่งใสและเป็นธรรม

นักวิชาการอีกท่านหนึ่ง เสริมว่า นอกจากคดีสำคัญหรือที่ประชาชนให้ความสนใจ กรณีพนักงานฝ่ายปกครองใช้อำนาจจับกุม แต่เป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจสอบสวนของตน เช่น คดีที่เป็นนโยบายของรัฐบาล อาทิ คดียาเสพติด คดีค่านุรักษ์ ฯลฯ ก็ควรทำการสอบสวนแบบกลุ่ม โดยให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองร่วมทำการสอบสวนด้วย

นักวิชาการอีกท่านหนึ่ง มีความเห็นเพิ่มเติมว่า จากที่ตนเองได้เคยมีประสบการณ์ในการศึกษาและทำงานในกระบวนการยุติธรรมในต่างประเทศ ตัวแบบที่ 3 ที่ให้พนักงานอัยการเข้ามาทำควบคุมการสอบสวนจะเป็นตัวแบบที่สอดคล้องกับระบบการสอบสวนที่เป็นสากลที่สุด แต่ในบริบทของประเทศไทยแล้ว ตนเห็นว่าการสอบสวนแบบกลุ่มในคดีสำคัญจะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทยในขณะนี้ที่สุด

ผู้พิพากษาท่านหนึ่ง มีความเห็นว่า ในการสอบสวนแบบกลุ่ม ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้บริหารสูงสุดในการบริหารราชการแผ่นดินของจังหวัด ควรทำหน้าที่เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ไม่เห็นด้วย

1) มีข้อกังขาว่า พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองอาจไม่มีความเชี่ยวชาญ ในกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองโดยตรง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการหรือร่วมรักษาการได้ทั้งหมด เนื่องจากพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง ซึ่งอีกนัยหนึ่งคือปลัดอำเภอ อยู่ในสังกัดกรมการปกครอง อาจไม่เชี่ยวชาญกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่นในสังกัดหรือการกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย

เช่น กฎหมายว่าด้วยที่ดินในความรับผิดชอบของกรมที่ดิน กฎหมายว่าด้วยควบคุมอาคารในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

นักวิชาการท่านหนึ่ง แย้งความเห็นดังกล่าวว่า คดีที่ไม่ใช่อาชญากรรมโดยตรง ไม่ควรให้ตำรวจทำการสอบสวน เนื่องจากเป็นภาระและไปลดทอนกำลังของตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงที่ตำรวจต้องมุ่งเน้นในการปฏิบัติ

2) การให้ประชาชนร้องขอความเป็นธรรม อาจถูกใช้เพื่อประวิงคดี การสอบสวนแบบกลุ่มอาจก่อให้เกิดความล่าช้าได้ ซึ่งผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับตัวแบบที่ 2 นี้ เห็นว่าความยุติธรรมที่ล่าช้า คือ ความอยุติธรรม

แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับตัวแบบที่ 2 นี้ แย้งว่า ในคดีที่สำคัญหรือที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรม ไม่ต้องการการดำเนินคดีที่รวดเร็วแต่อย่างใด แต่ต้องการการดำเนินคดีที่รอบคอบและยุติธรรมมากกว่า

ตัวแบบที่ 3 พนักงานฝ่ายปกครองทำการสอบสวนคดีที่ได้ทำการจับกุม โดยมีพนักงานอัยการทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ร่วมสอบสวน หรือควบคุมการสอบสวน คือ ตัวแบบที่มีผู้เห็นด้วยสูงสุด โดยมีบุคคลในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ที่เห็นด้วยกับตัวแบบที่ 3 มีจำนวน 10 คน แบ่งออกเป็นนักสื่อสารมวลชน จำนวน 3 คน นักวิชาการ จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 2 คน ทนายความ จำนวน 2 คน และผู้พิพากษา จำนวน 1 คน

เห็นด้วย

1) ผู้ที่เห็นด้วยกับตัวแบบที่ 3 นี้ ต่างเห็นพ้องกันว่า ไม่ควรให้การสอบสวนถูกจำกัดหรือผูกขาดอยู่กับองค์กรใดองค์กรหนึ่ง พนักงานฝ่ายปกครองหรือหน่วยงานใดเมื่อทำการจับกุมคดีใดแล้ว ก็ให้สามารถทำการสอบสวนไปได้ทั้งระบบ เพื่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

ของภาครัฐ ความคล่องตัว รวดเร็ว และทำให้หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายเกิดการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ หากหน่วยงานใดละเว้น ละเลย ไม่ปฏิบัติ หน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ก็สามารถเข้ามาปฏิบัติได้

2) ในการสอบสวนนั้น การให้พนักงานอัยการเข้ามาทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบหรือร่วมทำการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นคดี จะทำการสอบสวนดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พนักงานสอบสวนมีความเป็นอิสระ ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถแทรกแซงได้

โดยมีนักวิชาการ จำนวน 2 คน นักข่าว จำนวน 2 คน และนายความท่านหนึ่ง สนับสนุนและเห็นตรงกันว่า การให้พนักงานอัยการ ซึ่งมีความเจนจัดในตัวบทกฎหมาย เข้ามาควบคุมหรือกำกับดูแลการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นคดี จะทำให้การสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสอบสวนการและสังคมคดี (ฟ้องหรือไม่ฟ้อง) จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้กับระบบการสอบสวนในต่างประเทศ

แต่ก็มีนักวิชาการ จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเห็นแย้งในประเด็นที่ให้พนักงานอัยการเข้ามาทำหน้าที่แนะนำ ตรวจสอบ หรือร่วมทำการสอบสวน โดยให้เหตุผลว่า แม้ว่าตัวแบบดังกล่าวจะสอดคล้องกับระบบการสอบสวนที่เป็นสากล แต่ในการสอบสวนคดีที่สำคัญไม่สามารถไว้วางใจหรือมอบหมายให้คนใดคนหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวได้

ซึ่งมีผู้พิพากษาท่านหนึ่ง และนายความอีกท่านหนึ่ง มีความเห็นเพิ่มเติมตรงกันว่า ควรนำระบบการสอบสวนแบบกลุ่มของตัวแบบที่ 2 เข้ามาใช้กับคดีสำคัญหรือคดีที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรมด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมยิ่งขึ้นไปอีก

นักสื่อสารมวลชนท่านหนึ่ง มีเสนอเสริมว่า ในคดีที่ต้องการผู้เชี่ยวชาญกฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญ

เฉพาะด้าน เช่น นิติวิทยาศาสตร์ หรือคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ก็ควรให้สามารถเข้ามาร่วมทำการสอบสวนด้วยได้ และมีผู้พิพากษาอีกท่านหนึ่ง มีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า อย่างไรก็ตามควรมีกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลพนักงานอัยการเช่นกัน เมื่อมีกรณีการร้องเรียนว่าสอบสวนไม่เป็นธรรม ฉะนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้บริหารสูงสุดในการบริหารราชการแผ่นดินของจังหวัด ก็ควรเข้ามามีบทบาทในการเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนแบบกลุ่ม

ไม่เห็นด้วย

1) การเปิดช่องให้หน่วยงานที่ใช้อำนาจจับกุมสามารถทำการสอบสวนได้นั้น แม้ว่าจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานอัยการ แต่คดีที่มีโทษสูง หรือเข้าข่ายเป็นอาชญากรรม เช่น ยาเสพติด ค้ามนุษย์ ฯลฯ ผู้ที่เห็นด้วยกับตัวแบบที่ 1 มีความเห็นว่า หน่วยงานทั่วไปไม่อาจมีความพร้อมที่จะทำการสอบสวนเรื่องดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การให้พนักงานอัยการเข้ามากำกับดูแลตั้งแต่เริ่มต้นคดีในชั้นสอบสวน จะทำให้พนักงานสอบสวนขาดความเป็นอิสระและถูกแทรกแซงโดยพนักงานอัยการ ทำให้ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างชั้นสอบสวนและฟ้องคดีเสียไป

นักวิชาการท่านหนึ่ง เห็นว่า เพื่อให้ชั้นสอบสวนและการฟ้องคดี ยังคงมีการตรวจสอบและถ่วงดุลกัน เห็นควรให้พนักงานอัยการที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาหรือร่วมทำการสอบสวน เป็นคนละคนกับพนักงานอัยการผู้ทำหน้าที่ฟ้องคดี

3) ผู้สัมมนาทุกคนเห็นตรงกันว่า ตัวแบบที่ 3 นี้ จะเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับพนักงานอัยการอย่างมาก ซึ่งผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับตัวแบบที่ 3 นี้ หลายท่าน เห็นว่า ด้วยภาระงานที่เพิ่มขึ้นนี้ พนักงานอัยการไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานได้จริง

ผู้ที่เห็นด้วยกับตัวแบบที่ 3 นี้ หลายคน เห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องมีการเพิ่มจำนวนบุคลากร พนักงานอัยการขึ้น ซึ่งความยุติธรรมแม้จะมีราคาแพง ก็ต้องซื้อ

มีนักวิชาการท่านหนึ่ง มีความเห็นเสริมว่า ปัจจุบันอัยการสูงสุดได้มีการก่อตั้งสำนักงาน การสอบสวนขึ้นแล้ว เพื่อใช้เป็นหน่วยงานสำหรับพัฒนา บทบาทหน้าที่และรองรับงานด้านการสอบสวนของ พนักงานอัยการต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 : ข้อเสนอเชิงพัฒนาและปฏิรูป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด ตั้งแต่การ รวบรวมเอกสารและทบทวนวรรณกรรม การวิเคราะห์ ประเด็นปัญหาาระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย และ รูปแบบการสอบสวนคดีอาญาในต่างประเทศ รวมทั้ง ตัวแบบทั้ง 3 ตัวแบบ ที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบ เจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิและ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระบบการสอบสวนคดีอาญา โดยตรง และการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) บุคคลในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ผู้วิจัยจึงเห็นว่า รูปแบบการสอบสวนคดีอาญาของ พนักงานฝ่ายปกครองที่จะสามารถอำนวยความสะดวก ให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ยอมรับ และประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธา คือ การนำข้อดีของตัวแบบที่ 3 ซึ่งมีผู้เห็นด้วยมากที่สุด มารวมกับข้อดีของตัวแบบที่ 2 ซึ่งมีผู้เห็นด้วยรองลงมา โดยมีรูปแบบ ดังนี้

1) ให้พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจหน้าที่ในการ สอบสวนคดีอาญาความผิดที่พนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้รับผิดชอบกฎหมายนั้นเป็นการเฉพาะทั้งหมด

2) กรณีไม่ใช่ความผิดที่พนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้รับผิดชอบกฎหมายนั้นเป็นการเฉพาะ แต่ได้ใช้อำนาจ อำนาจสืบสวนจับกุม ให้ผู้รับผิดชอบกฎหมายนั้น

เป็นการเฉพาะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน โดยเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนและเป็นพนักงาน สอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยให้พนักงานฝ่ายปกครองเป็น เพียงพนักงานสอบสวนร่วมทำการสอบสวนในคดีนั้น

3) ให้พนักงานอัยการมีอำนาจควบคุมตรวจสอบ การสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน โดยให้มี เงื่อนไข ดังนี้

(1) คดีอาญาทั่วไป ให้พนักงานสอบสวนทำการ สอบสวนได้ฝ่ายเดียว หรือจะขอให้คำแนะนำ จากพนักงานอัยการหรือให้พนักงานอัยการ เป็นที่ปรึกษาก็ได้

(2) คดีที่ความซับซ้อนหรือมีโทษสูง ให้พนักงาน สอบสวนมีหน้าที่แจ้งพนักงานอัยการทราบ โดยให้พนักงานอัยการมีดุลพินิจว่า จะให้ คำแนะนำ เข้าเป็นที่ปรึกษา เข้าร่วมทำการ สอบสวน หรือจะเข้าควบคุมการสอบสวนก็ได้

(3) คดีที่มีลักษณะพิเศษ บัญญัติกฎหมายให้ พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวน หรือ เข้าควบคุมการสอบสวน

4) กรณีเป็นคดีสำคัญหรือเป็นคดีที่ประชาชนร้องขอ ความเป็นธรรม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้บริหาร สูงสุดในการบริหารราชการแผ่นดินของจังหวัด เป็นผู้รับ คำร้องขอและมีอำนาจสั่งให้คดีนั้นทำการสอบสวนแบบ กลุ่มสหวิชาชีพ โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจ แต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวน ซึ่งประกอบด้วยพนักงาน สอบสวน พนักงานอัยการ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีดุลพินิจเลือกได้ว่าจะ เป็น หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับ ผิดชอบ หรือจะให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีเป็น หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับ ผิดชอบ และแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง เข้าร่วมทำการสอบสวนก็ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ

การศึกษาวิจัยชิ้นนี้ซึ่งมีจุดประสงค์หลักเพื่อค้นพบรูปแบบการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครองที่จะสามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยอมรับและประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธา ผู้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย ได้แก่ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) ตามที่มาตรา 258 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 ควรที่จะนำงานวิจัยชิ้นนี้ไปทำการศึกษาเพื่อพิจารณากำหนดเป็นนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยและกรมการปกครองก็ควรนำงานวิจัยนี้ไปใช้ เพื่อพัฒนางานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาและการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม

2. การนำโมเดลไปใช้

ระยะที่ 1 เตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและระบบงาน

ระยะที่ 2 การแก้ไขกฎหมาย โดยอาจแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ออกกฎกระทรวง หรือออกอาศัยอำนาจ พ.ร.บ. ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ระยะที่ 3 พัฒนาศักยภาพด้านสอบสวน

3. ข้อเสนอต่อการวิจัยในอนาคต

(1) ต้องไปศึกษาเพิ่มเติม เพื่อไปวางแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจน

(2) งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาเฉพาะรูปแบบการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครอง ดังนั้น ผู้ที่สนใจอาจนำงานวิจัยนี้ไปเป็นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิรูประบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยทั้งระบบก็ได้

ทั้งนี้ การที่ผู้กำหนดนโยบายจะนำงานวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ สิ่งที่ต้องทำควบคู่ไปกับตัวแบบ คือ การสร้างความเข้าใจ ทั้งข้อดีและข้อเสียของแต่ละตัวแบบ และการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทั้งหมด

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2549). คู่มือการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาธิตราชดิแดน กรมการปกครอง.

น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2554). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.

_____. (2560). การปฏิรูประบบการสอบสวนคดีอาญาตามแนวทางสากล. สารสังเขป. สืบค้นจาก <https://collective-changes.org>.

พรรณชญา ศิริวรรณบุศย์, นันทพรพัช ไชยอักรพงศ์ และวิชชุตา อิศรานูวรรธน์. (2559). เอกสารสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เรื่อง การปฏิรูปงานสอบสวนตำรวจ : จะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในความเป็นอิสระมีประสิทธิภาพ เป็นมืออาชีพได้อย่างไร. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2554). วิชาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.